

Meja je dokončna

»Vse demokratične sile v Evropi danes splošno soglašajo, da se je miroljubno sodelovanje med državami z različnimi družbenimi ureditvami lahko začelo le s priznanjem državnih meja, ki so se izoblikovale po drugi svetovni vojni«. Te jasne besede je izrekel glavni tajnik italijanske socialdemokratske stranke, poslanec Mauro Ferri, ki je bil na obisku v Trstu, potem ko se je udeležil množičnega zborovanja svojih strankinih prištev iz dežele Furlanije-Juljske krajine v kraju Pradibosco v Karniji. Socialdemokratski voditelj je tako potrdil svoja izvajanja z zadnjega obiska v Jugoslaviji, ko je obravnaval isto vprašanje, s posebnim poudarkom na vprašanje meje med Italijo in Jugoslavijo na področju bivšega Svobodnega tržaškega ozemlja.

Kot znano, so nacionalistični in fašistični krogi v Trstu ter državi uprizorili proti političnemu tajniku italijanske socialdemokracije pravo časopisno gonjo, češ da »prodaja Jugoslaviji nesporno italijansko ozemlje«. Zato je poslanec Ferri v Trstu še poglobil in podrobneje pojasnil svoja stališča, ki so, kot je sam podčrtal, tudi stališča celotne socialdemokratske stranke. »Sedanja demarkacijska črta med Italijo in Jugoslavijo — je dejal — je dejansko prava državna meja, in sicer odprta meja, kot si jo želimo socialdemokrati in kot si jo želijo Tržačani. Res je, da obstaja formalni in pravni aspekt vprašanja, vendar to ne sme predstavljati zaslona, za katerim se skriva drugačna, revanšistična politika.« »Nore blodnje so; gojiti hipotezo, da bo nekega dne — morda po tretji svetovni vojni in po razkosanju Jugoslavije — mogoče ponovno zahtevati ta ozemlja za Italijo. Problem (meje med Italijo in Jugoslavijo na bivšem STO-ju, op. pisca) je treba jasno rešiti, da ne bo nikdar kamen spotike, ki more Trstu samo škodovati; urediti ga je treba z jasno in natančno izbiro: z dokončno odklonitvijo kakršnegakoli nacionalističnega in imperialističnega pojmovanja ter avtoritarne ideologije«, je zaključil socialistični voditelj.

Socialni demokratičji je treba priznati, da je z razliko od ostalih vladnih strank imela v Trstu pogum, da se je spopadla s tem vprašanjem in hkrati nakazala, kakšna naj bo njegova rešitev. Stranka zasluži tem večjo priznanje glede na dejstvo, da ima med svojimi člani in volivci ter celo političnimi predstavniki številne Istrane, ki bi lahko do celotne problematike imeli predvsem čustven odnos. Namesto da bi taktizirala, se izogibala jasnim izbiram ter odločitvam, pa je izbrala pot jasnosti in premočrnosti ter ne nazadnje tudi zdravega realizma, s čimer je dokazala predvsem svojo doslednost ter iskreno privrženost politiki, za katero se je glede podobnih vprašanj odločila celotna evropska socialdemokracija, kot najbolje ponazarja politika zahodnonemškega kanclerja Brandta.

Svetovni monetarni položaj

Posledice za Italijo in Jugoslavijo

Kriza rasti! Tako označujemo pretiravanja mladotnikov, negativne spremljave preneglega gospodarskega razmaha ter končno tudi hibe sedanjega svetovnega denarnega sistema, ki je zaostal za hitrim razvojem mednarodne trgovine, kateri mora nuditi likvidnost, to je plačilna sredstva. Vrednost svetovnega izvoza je namreč lani znašala 331 milijard dolarjev ali trikrat več kot ob koncu druge svetovne vojne, česar sestavljavci brettanwoodskih dogovorov leta 1944. niso mogli predvideti.

Kaj v bistvu določajo brettanwoodski dogovori? Države podpisnice so se sporazumele, da bodo primanjkljaje v svojih plačilnih bilancah s tujino odpravljale z mednarodnim sodelovanjem namesto z odtokom zlata kot za časa »zlatega režima« ali gold standarda. Na ta način lahko prizadete države kljub začasnim plačilnim primanjkljajem ohranijo stalne tečaje svojih valut brez deflacije ali ostrega skrčenja denarnega obtoka in kreditov, ki privede do zmanjšanja proizvodnje in s tem do brezposelnosti.

Kratkoročne kredite (-stand by-) za kritje primanjkljaja v plačilni bilanci in za stabilizacijo valutnih tečajev daje na podlagi dogovorov v Bretton Woodsu Mednarodni denarni sklad. Sklad so sestavili z vlogami držav članic (zdaj 118), katerih deleži so v zlatu, dolarjih kot rezervni valuti in tudi v nacionalnih valutah. Če ima kaka država primanjkljaj v plačilni bilanci s tujino, lahko za njegovo kritje z domačim denarjem kupi pri Mednarodnem denarnem skladu tujo trdno valuto in sicer v znesku, kolikor znaša njena vloga v zlatu. V zadnjih letih so se na konferenci v Stockholmu dogovorili, da prizadete države v primeru potrebe lahko dvignejo celo dvakrat toliko tujih valut, kot znaša njihova vloga v zlatu. To so tako imenovane posebne pra-

vice do dvigov ali »Special Drawing Rights«. Največje dvige je doslej napravila Velika Britanija za stabilizacijo funta šterlinga, zlasti po sueški krizi leta 1956.

V Bretton Woodsu so določili dolar za svetovno rezervno valuto, ker je bil kot odraz ameriške gospodarske moči najtrdnjše plačilno sredstvo na svetu; v Združene države se je pred nacizmom tudi zateklo ogromno zlata. V zameno se je ameriška vlada obvezala, da bo tujim Narodnim bankam na zahtevo kakršno koli količino dolarjev zamenjala za zlato. V povojnem obdobju pa je dolar izgubil na svoji vrednosti za 70 odst., ameriška trgovinska bilanca je letos prvič po 78 letih pasivna in tudi ritem naraščanja ameriške produktivnosti je v primeri s preteklostjo pričel zaostajati.

NIXONOVİ UKREPI

Zaradi tega je predsednik Nixon 15. avgusta objavil ukrepe za stabilizacijo ameriškega gospodarstva: ukinitve zamenljivosti dolarja za zlato, uvedbo dodatnih 10 odstotnih carin, protiinflacijsko 3 mesečno zaporo nad cenami in plačami, spodbude za investicije in zmanjšanje podpor tujini, glede katerih je treba priznati, da je bila Amerika z njimi v prvem povojnem času širokosrčna, vstevši podpore Italiji in Jugoslaviji.

Združene države so s tem kršile brettanwoodske dogovore ter sporazum o mednarodni trgovini in tarifah (GATT); dodati je treba, da je primanjkljaj njihove plačilne bilance delno tudi posledica dejstva, da so na precej lahek način kupovale evropsko industrijo s precejšnjimi dolarji (-evrodolarji-). Kljub temu ni nevarnosti, da bi prišlo do gospodarske vojne med Evropo in Ameriko, ker se večina zaveda, da je treba težave industrializiranega in zlasti še zaostalega sveta reševati skupno z reformo svetovnega denarnega sistema in z nadaljnjim razmahom mednarodne trgovine. Iskanje reforme svetovnega denarnega sistema pa bo najbrž dolgo ter v novem sistemu — kot svetujejo nekateri strokovnjaki — utegne postati nova plačilna enota ne kaka nacionalna valuta (dolar, marka, jen itd.), marveč že omenjene posebne pravice do dvigov ali »Special Drawing Rights« pri Mednarodnem denarnem skladu.

II.

Kakšen je v tem okviru sedanji položaj Italije in Jugoslavije?

Finančni minister Preti je zavrnil demagogijo ter je odkrito priznal, da velikošmarenški ukrepi Združenih držav niso krivi za sedanjo konjunkturo v Italiji, ker je do recesije ali gospodarskega zastoja prišlo iz več razlogov že prej.

Zakladni minister Ferrari Aggradi pa je dejal, da Italija zagovarja skupno zadržanje Evropske gospodarske skupnosti do dolarja, čeprav bi morala kaka država v začetku doprinesiti nekaj žrtev, na primer Francija, ki hoče ohraniti sedanji sistem cen (katere so odraz valut-), ker ji omogoča, da dobiva velike podpore za svoje kmetijstvo iz sklada Evropske gospodarske skupnosti FEOGA. Gre za nujno

(dalje na 3. strani)

Naravno je, da smo Slovenci v Italiji iskreno zadovoljni z gornjimi izvajanja poslanca Ferrija, ker med drugim v njih vidimo jasno politično voljo, da se odstranijo ovire, ki hudo otežkočajo, da ne rečemo preprečujejo, vzpostavitev novih odnosov med večinskim narodom in našo manjšinsko narodnostno skupnostjo, takšnih odnosov namreč, ki bi omogočali plodno sodelovanje ter medsebojno kulturno bogatenje, ob strogem in doslednem spoštovanju naših pravic in značilnosti ter ob pravni zagotovitvi našega obstoja ter nemotenega razvoja.

Menimo tudi, da so izvajanja socialdemokratskega tajnika Ferrija pripomogla k odpiranju takšne perspektive, kljub jalovemu jidkovanju tistih ozkih nacionalističnih krogov, ki se jim predvsem toži po izgubljenih pozicijah, do katerih so se bili svoj čas prerinili prav z izkoriščanjem čustev in nesreč mnogih svojih sorojakov. Za srečo pa se krog teh lažnih potriotov vedno bolj oži, k čemur je pripomogla tudi novejša politika socialdemokratske stranke.

D. L.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 12. septembra ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 10.45 Za dobro voljo; 11.15 D. Malović: »Vitaminski R faktor«. Prevedel J. Lukeš. Radijski oder, vodi Lombarjeva. 12.15 Vera in naš čas. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.30 K. Hansen: »Gospod Kannt si šteje v čast«. RO, režira Peterlin. 17.00 Revija zborovskega petja. 17.30 Šport in glasba. 18.30 »Deep Purple«. 18.45 Bednarik: »Pratika«. 19.00 Lahka glasba. 19.15 Sedem dni v svetu. 19.30 Motivi iz filmov. 20.00 Šport. 20.30 Ljudske pesmi v komorni predelavi. 20.45 Ljubezenska lirika, prip. M. Košuta. 21.00 Semeni plošč. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Zabavna glasba.

♦ Ponedeljek, 13. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Kitarist Powell. 12.10 Pomenek s poslušavkami. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time, pripravljata Lovrečič in Deganutti. 18.15 Mladina v zrcalu časa - Kam po maturi. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Simfonična dela deželnih skladateljev. 18.50 Znani jazzovski motivi v izvedbi »Riverside Jazz Band«. 19.10 »Odvetnik za vsakogar«. 19.15 Revija solistov. 19.45 Zbor »Giuseppe Tartini«. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Glasbene razglednice. 21.00 Socialno vprašanje v slovenskem romanu. 21.20 Nepozabne melodije. 21.45 Slovenski solisti. Hornist Falout, pri klavirju Bertonec. 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 14. septembra, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba. 11.30 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Pozavnist Al Hirt in Paichov orkester. 12.10 Bednarik: »Pratika«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas, pripravljata Lovrečič - Novice iz sveta lahke glasbe. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. Vioninist Oistrach, pri klavirju Yampolski. 19.00 Otroci pojo. 19.10 C. Piermani: Kako posluša italijanski parlament. 19.20 Glasbeni best-sellerji. 19.40 Moški zbor »Fantje izpod Grmade«, vodi Kralj. 20.00 Šport. 20.35-00.30 Borodin: »Knez Igor«, opera s prologom. V odmoru (21.05) Pertot: »Pogled za kulise«.

♦ SREDA, 15. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Evropske prestolnice: »Beograd«. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Tržaški mandolinski ansambel. 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst - Slovarček sodobne znanosti - Na počitnice. 18.15 Umetnost. 18.30 Koncertisti naše dežele. Pianist: Demšar. Dugan-Stanič. Toccata; Matz: Sonatina v g duru; Ravnik: Dolcissimo, Moment. 18.50 Webbov orkester. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Jazz. 19.40 Ljudske pesmi iz Brescie. 20.00 Šport. 20.15 Simf. koncert. V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico. 22.30 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 16. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 G. Bartolozzi: »Nepravilnosti pri otrokovi rasti«. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Disc-time - Kako in zakaj - Ne vse, toda o vsem. 18.15 Umetnost. 18.30 Romantične simfonije. 19.10 V. Belič: Kraške črtice: »Blažena leta«. 19.20 Izbrali smo za vas. 19.45 Otroški zbor iz Prage. 20.00 Šport. 20.35 F. Cavallotti: »Jeftejeva hči«. Enodejanka. Prevedla Reharjeva. RO, režira Kopitarjeva. 21.20 Zabavni orkester RAI. 21.45 Skladbe davnih dob. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 17. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 12.10 Izlet za konec tedna. 13.30 Glasba po željah. 17.20 Za mlade poslušavce: Govorimo o glasbi, pripravljata Ban. 18.15 Umetnost. 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. Lebič: Ekspresije za trio s klavirjem. Izvaja Trio Lorenz. Lebič: Meditacije za dva za violo in čelo. Izvaja violinist Thune in čelist Stojanovič. 18.50 Kalifornijski swing z Bregmanom in Collinsonom. 19.10 Zgodovina prometnih sredstev. 19.20 Novosti v naši diskoteki. 19.40 Slovenski oktet. 20.00 Šport. 20.35 Gospodarstvo in delo. 20.50 Koncert operne glasbe. Vodi Hubad. Sodeluje mspr. Pospis. Igra orkester Slovenske filharmonije.

♦ SOBOTA, 18. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.30 Jutranja glasba. 11.35 Šopek slovenskih pesmi. 11.50 Veseli motivi. 12.10 Poklici: »Sviloprejke gojijo«, prip. Reharjeva. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Glasba iz vsega sveta. 15.55 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste. 16.10 Festival ljudsko-zabavne glasbe v Števerjanu. 16.30 Plesna čajanka. 17.20 Za mlade poslušavce: Popevke dneva - Beseda o poeziji - Moj prosti čas. 18.15 Umetnost. 18.30 Duo Palm-Kontarsky. Beethoven: Sonata v d duru. op. 102. 19.10 Svet v očeh slovenskih popotnikov. 19.25 Nekaj jazz. 19.40 Mešani zbor »Kočo Racin« iz Skoplja. 20.00 Šport. 20.50 T. Curk: »Vitez Erazem Predjamski«. Radijska drama.

Ob dogodkih na Koroškem

V našem listu smo v zadnjem času večkrat poročali o »napisnih akcijah« v nekaterih krajih na Koroškem, s pomočjo katerih hoče najbolj osveščen del slovenske mladine opozoriti širšo javnost na eno izmed neizpolnjenih določb 7. člena državne pogodbe. Znano je, da avstrijske oblasti popolnoma zanikajo pravico do dvojezičnih napisov v tistem delu dežele, kjer prebiva slovenska narodnostna skupnost.

Predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Zwitter je pred nedavnim na nekem zborovanju izjavil, da dvojezični napisi niso edino nerešeno vprašanje, so pa preizkusni kamen, ali je Avstrija končno pripravljena priznati obstoj in pravice slovenske manjšine na Koroškem. V nedeljo, 29. avgusta, je ob odprtju novega gasilskega doma v dvojezični Globasnici govoril tudi deželni glavar Hans Sima ter je poudaril, da se je vedno zavzemal za strpnost in pomirjenje med slovenskim in nemških prebivalstvom na Koroškem. V isti sapi pa je obsodil t. im. »ekstremiste« na obeh straneh, češ da delujejo proti normalizaciji v deželi in kalijo sožitje med obema narodnostima.

Ravno s tem poslednjim stavkom pa se nikakor ne moremo strinjati, kajti stvarnost je povsem drugačna. Lansko jesen so predstavniki nemško nacionalistične organizacije »Heimatsdienst« koroškim Slovincem zagrozili z genocidom, to pa je povzročilo ustrezno reakcijo med slovensko mladino, ki se je zavedla stvarnosti in začela tudi s prvimi napisnimi akcijami. Avstrijske oblasti so pokazale pravi obraz s tem, da so začele kazensko preganjati nekatere slovenske dijake, ki naj bi bili sodelovali pri teh akcijah, zavrnilo pa so vlogo koroških Slovincem sodnim oblastem proti zloglasnemu »Heimatsdienstu«.

Dejstvo je namreč, da avstrijske oblasti že vrsto let zavlačujejo z rešitvijo življenjsko važnih vprašanj, o katerih jasno in nedvoumno govori tolikokrat omenjeni 7. člen državne pogodbe. Zavedna slovenska mladina se je zato naveličala praznih obljub in pričela z odločnim delovanjem, ki ga nikakor ne moremo primerjati z aktivnostjo »Heimatsdiensta«, ki po določbah državne pogodbe sploh ne bi smel obstajati, saj je njegova de-

javnost usmerjena izrazito proti obstoju Slovincem na Koroškem.

Da se na Koroškem nič ni spremenilo, dokazujejo tudi zadnji kazenski ukrepi proti dijakoma slovenske gimnazije v Celovcu Marjenu Šturmu in Janku Malleju ter študentu Mirku Messnerju, odgovornemu uredniku časnika »Kladivo«. V zvezi z »mazaškimi« akcijami (tako jih namreč imenuje nemški koroški tisk) v okolici Klopinskega in Zablatniškega jezera so jih obtožili zlonamerne poškodbe tuje lastnine ter kršenja zakona o tisku (nezakonito naj bi širili letake). Koroški in tudi ostali avstrijski tisk pa še naprej govori o »slovenskih ekstremistih« ter zavestno prikriva resnične vzroke tega dogajanja, ki izhajajo iz globoke težnje po pravičnosti in enakopravnosti koroških Slovincem.

VLAKI, TELEFONI, POŠTINE IN ELEKTRIKA SE NE BODO PODRAŽILI

V torek je imela vlada sejo pod Colombovim predsedstvom, na kateri je sklenila, da ne bo podražila pristojbin za elektriko, železniške vožnje in prevoze. Vprašanje podražitve poštne tarife pa je odloženo do prihodnjega leta.

Zadnje čase so se množili protesti v javnosti proti nameranim podražitvam na teh sektorjih, ki jih upravlja država. Te podražitve bi bile nedvomno povzročile verižno reakcijo drugih podražitev.

★

Sovjetska voditeljica Kosigin in Brežnjev imata za to jesen v načrtu celo vrsto obiskov na Zahodu, med drugim v Kanadi, Parizu in v Jugoslaviji. Baje pa se pripravlja tudi obisk enega ali drugega v Italiji in Kosiginov obisk v Združenih državah.

V Združene države je odpotovalo jugoslovansko vojaško odposlanstvo pod vodstvom generala Veljka Kadjeviča. Na študijski obisk pri ameriški vojski ga je povabil ameriški obrambni minister.

Kot poroča dnevnik »Delo«, je upravni odbor Mohorjeve družbe v Celju imenoval za novega upravnika Rada Bordona doktorja pravnih znanosti in doslej sodelavca Mladinske knjige v Ljubljani.

Protifašistični odbor v Nabrežini

Na pobudo nabrežinske sekcije Vsedravnega združenja partizanov Italije je bil v občini Devin-Nabrežina te dni ustanovljen Odbor za stalno protifašistično budnost. Svojo udeležbo v tem odboru so priglasile: Komunistična partija Italije, Slovenska skupnost, Socialistična stranka Italije, Socialistična demokratska stranka Italije, Socialistična stranka proletarske enotnosti Italije in Slovenska levica. Te politične organizacije so že imenovalle svoje predstavnike v omenjeni odbor, ki zato tudi redno deluje.

Odbor za stalno protifašistično budnost je bil ustanovljen, ker politične sile, ki ga sestavljajo, menijo, da je tudi v občini Devin-Nabrežina napočil trenutek, ki zahteva, naj ljudske množice aktivno sodelujejo pri ohranjanju in izpopolnjevanju demokratičnih državnih in družbenih institucij. Napočil je dalje trenutek, ko morajo ljudske množice biti pripravljene, da te demokratične institucije ter demokratične pridobitve tudi branijo pred napadi fašistične in reakcionarne desnice, ki tudi pri nas ponovno nevarno dviga svoj greben. Fašisti

namreč napadajo sedeže demokratičnih strank, skrunijo spomenike padlih borcev, mažejo dvojezične napise, pišejo fašistična gesla in si drznejo celo fizično napadati posamezne izjavljane slovenske narodnosti.

Mobilizacija ljudskih množic v obrambo demokratičnih pridobitev odporiškega gibanja pa je predvsem važna in nujna v naši občini, ker je ta narodnostno mešana in le obstoj demokratičnih ustavnih načel in določil predstavlja pogoj za mirno sožitje slovenske in italijanske narodnosti ter jamstvo za njun nemoten vsestranski razvoj.

Zato odbor trdno računa na podporo in solidarnost občanov, ki jih poziva, naj se združijo pod vedno veljavnim geslom: Naj živi odporiško gibanje!

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20. 4. 1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphis, Trst

Svetovni monetarni položaj

(Nadalj. s 1. str.)

prehodno rešitev v pričakovanju reforme mednarodnega denarnega sistema, do katere ne bo prišlo še tako kmalu, ker je treba poprej razčistiti bodočo vlogo zlata in dolarja. Stališču Evropske gospodarske skupnosti naj bi se pridružila tudi Velika Britanija.

Vlade Evropske gospodarske skupnosti naj se dogovorijo za stalno tečajno razmerje med svojimi valutami, ki naj bi nato skupaj nihale v odnosu do dolarja po dogovorjenih pravilih. Pred meseci se je šestorica že načelno sporazumela o ustanovitvi Monetarne zveze, ki naj bi privedla do skupne evropske valute.

V Italiji sta zaradi povišanja ameriških carin prizadeti zlasti obutvena in tekstilna industrija, kljub temu pa ni na mestu nobena panika, kot je opozoril minister za zunanjo trgovino Zagari. Združene države imajo namreč diferencialno tarifo, kar pomeni različne carine za isto blago, na primer zaradi večje oddaljenosti, določenih prometnih smeri ali različnosti prevoznih sredstev. Povečanje carin za ženske čevlje — ki so važna postavka v italijanskem izvozu v Združene države — bo tako znašalo samo 1 ali 2 odst., za motocikle in pnevmatike 3 do 4 odst., za avtomobile 6,5 odst.

ZAGARIJEVI NASVETI

Za pomoč industrijam in izvoznikom je italijanska vlada sprejela naslednje ukrepe: olajšan postopek za vrnitev prometnega davka (IGE) izvoznikom; izdajo posebne izjave omenjenim izvoznikom za davčne urade zaradi odpisa davkov; podelitev srednjeročnih kreditov za izvoz v Združene države po lajšanih pogojih, kadar izvoz doseže določeno raven; integracijo plač na podlagi že obstoječega zakona ter fiskalizacijo socialnih bremen za delavke, katerih je zlasti veliko v tekstilni industriji.

Minister Zagari je svetoval izvoznikom, naj sklepajo pogodbe s tujino v lirah, da se bodo izognili tveganjem zaradi nihanja valutnih tečajev.

Ferrari Aggradi je v zvezi z gospodarsko konjunkturo v Italiji spomnil, da proizvodnja zaostaja ter je na nižji ravni kot v preteklosti. Zmanjšujejo se možnosti za zaposlitev. Razvoj italijanskega gospodarstva na višjo stopnjo industrializacije se je praktično ustavil. Naraščanje stroškov se po velikem skoku lanskega leta, ki je povzročil neravnovesja v podjetjih, nadaljuje po višji stopnji kot v drugih konkurenčnih državah, ker višanje plač nima za protitež večanja produktivnosti.

Skrb vzbuja tudi naraščanje cen. Vendar je glede tega vprašanja Ferrari Aggradi izrazil manjšo zaskrbljenost, ker se cene v Italiji dvigajo s počasnejšim ritmom kot v drugih industrializiranih državah. V Italiji se cene niso toliko dvignile, ker se podjetja trudijo za naraščanje proizvodnega ritma, da ne bi padla njihova konkurenčnost. Vendar se zaradi tega krči izkupiček podjetij, padajo investicije ter se kopičijo inflacijski elementi.

Zakladni minister je grajal demagogijo nekaterih strank in sindikate je opozoril, naj ne postavljajo pretiranih sektorskih zahtev v korist posameznih kategorij, ki ne morejo imeti prednosti pred vsenarodnimi koristmi. Držati se je treba politike gospodarskega programiranja, za katero so se tudi sindikati obvezali, da bodo pri njej sodelovali. Gospodarsko programiranje pa vsebuje določene prioritete izbire, katere je treba spoštovati. Povečati je treba narodni dohodek, ker brez večjih dohodkov ne bo mogoče pomnožiti števila delovnih mest ali izvesti socialnih reform, zlasti stanovanjske in zdravstvene.

III.

Podobne besede kot o Italiji je treba zapisati o Jugoslaviji ter tudi pri njej ločiti gospodarsko kon-

junkturo in strukturo od vpliva ameriških ukrepov na njeno zunanjo trgovino.

Vpliv ameriških ukrepov, zlasti 10 odstotno povišanje carin, je razviden iz regionalne usmeritve jugoslovanske zunanje trgovine. Jugoslavija je lani izvozila v Združene države za 90 milijonov dolarjev raznega blaga, kar znaša 5,3 odst. celotnega jugoslovanskega izvoza; za Slovenijo je položaj slabši, ker odpade na ameriško tržišče 9 odst. njenega izvoza. Kot pri Italiji pa 10 odst. povišanja ameriških carin ni dovoljeno vzeti linearno, marveč diferencialno; poleg tega je treba upoštevati, da za nekatero blago dodatne carine ne pridejo v poštev, ker je uvoz kontingentiran ali so zanj potrebne licence: kmetijski pridelki, kemikalije, petrolej, bombaž, sladkor itd. Končno Jugoslavija in druge države v razvoju upajo, da bodo Amerikanci pri uvedbi dodatnih carin zanje napravili izjemo. V tej zvezi spominjajo na obisk, katerega bo predsednik Tito oktobra napravil v Združenih državah.

Na konvertibilno področje odpade 59 odst. jugoslovanskega izvoza in 69 odst. uvoza; Slovenija pa pošilja v države s konvertibilnimi valutami kar 80 odst. svojega izvoza ter je tako republika, ki relativno ustvarja največ deviz v jugoslovanski zunanji trgovini. Zaradi tega bi morala zvezna vlada dati slovenskim izvoznikom v sedanji svetovni konjunkturi izvozne premije ali jim pustiti večje retencijske kvote.

23. januarja letos je bila jugoslovanska valuta ponovno razvrednotena, tokrat na 1.500 starih dinarjev za dolar. Kljub nasprotovanju samega ministrskega predsednika Ribičiča sta bila čas in postopek za devalvacijo določena proti precej osnovnim ekonomskim zakonom in sicer zaradi bolj ali manj znanih političnih razlogov.

Z devalvacijo dinarja so hoteli pospešiti izvoz, zavreti uvoz ter izravnati zunanje-trgovinsko bilanco. Rezultati ob koncu prvega polletja 1971 so povsem nasprotni: jugoslovanski izvoz je padel v primeri z istim časom lani za 1 odst., uvoz je narasel za 33 odst. in primanjkljaj plačilne bilance s tujino se je dvignil na 12,8 milijarde novih dinarjev, kar pomeni, da se je skoraj podvojil. Tako jugoslovanski kot slovenski izvoz ne pokrijeta niti polovice uvoza federacije oziroma republike.

UKREPI JUGOSLOVANSKE VLADE

Devalvacije je bila, v nasprotju z ekonomskimi zakoni, izvedena v času »vroče konjunktura«; poprej bi bilo treba poskrbeti za stabilizacijo gospodarstva s protiinflacijskimi ukrepi, za posodobitve zunanjetrgovinskega in deviznega režima, za moderen bančni sistem zahodnega tipa ter za odpravo nelikvidnosti, ki tudi vpliva na razpon med notranjimi cenami in cenami na svetovnih tržiščih. Stabilizacija gospodarstva pa bi pomenila tudi utrditev dinarja kot gospodarskega merila ter bi bila odprta vrata do konvertibilnosti in ne — kot zdaj — do novega razvrednotenja jugoslovanske valute.

Jugoslovanska vlada je v zadnjih mesecih sprejela več hvalevrednih protiinflacijskih ukrepov, vendar za zdaj še niso kos naraščajoči krivulji plač, potrošnje in nepokritih investicij; tako predvidevajo porast življenjskih stroškov v letu 1971 za 19 odst. in tudi deficit plačilne bilance s tujino utegne doseči nov rekord.

Delno rešuje položaj znaten neblagovni devizni priliv. V Sloveniji je letos v prvem polletju presegel milijardo dinarjev, kar pomeni porast za eno tretjino; za vso Jugoslavijo je znašal 8,2 milijarde dinarjev ali 550,7 milijona dolarjev (porast 37 odst.), od česar je odpadlo na turizem 137,1 milijona dolarjev (plus 22 odst.) ter na valutne pošiljke delavcev-izseljencev 329,2 milijona dolarjev (plus 45 odst.).

Vsekakor ostaja monetarna problematika osnovna sedanja hiba jugoslovanskega gospodarskega sistema, kar je sedanji monetarni pretres v svetu samo potrdil. Narodna banka Jugoslavije — kot pravijo sami jugoslovanski strokovnjaki — ne samo ni predvidela razvoja mednarodnih dogodkov, marveč niti ni znala nanje pravočasno reagirati. Še vedno posluje kot v prvem povojnem obdobju, ko je bil dolar nedotakljiva svetovna rezervna valuta.

Po njenem zgledu bančne in gospodarske organizacije sklepajo večino blagovnih in neblagovnih pogodb v dolarjih. Celo pogodbe za hotelske storitve so sklenjene v dolarjih, čeprav gre za turiste iz Zahodne Nemčije, Nizozemske, Švice, Italije in Skandinavije. Kako prav bi prišle marke iz omenjenih pogodb, zadošča pomisliti, da jugoslovanski dolgovi do Zahodne Nemčije znašajo veliko več, to 6,7 milijarde novih dinarjev ter so se zaradi dviga tečaja marke še povečali.

VPRAŠANJE LIKVIDNOSTI

Jugoslovanske monetarne oblasti oziroma vlada bi morale uvesti devizno tržišče ali borzo, ki bi omogočila nihanje valut po ponudbi in povpraševanju. Pred leti je birokratski centralizem kmalu zatrl podoben sistem, katerega je tvorilo »Devizno obračunsko mesto« (DOM). Jugoslovansko gospodarstvo je zdaj vsekakor na višji stopnji razvoja ter bi borza prisilila banke in podjetja, da poslujejo po sodobnih monetarnih načelih kot njihovi partnerji na konvertibilnih tržiščih Zahoda.

Tudi glede likvidnosti, ki je prav tako zdaj pereče vprašanje v Jugoslaviji, ki se jugoslovanska podjetja lahko marsikaj naučila na Zahodu, s katerim trgujejo. Uporaba menice bi omogočila takojšnjo izvršbo in inkaso denarja. Sistem prisilne izterjave in prisilnih uprav bi bilo treba v Jugoslaviji vsekakor zaostri, ker nesposobni in nemarni kolektivi — zlasti v socializmu — ne bi smeli živeti na račun zdravih podjetij oziroma na račun narodne skupnosti. Pri izvajanju svojih obveznosti pa bi seveda morale dati zgled najprej družbeno-politične skupnosti!

Ironija je — kot je spomnil finančni minister Smole — da so na primer vročena sredstva pri bankah in devizna sredstva dolžnikov nedotakljiva celo pred sodnimi odloki in akceptnimi nalogi.

In »dulce in fundo« (»sladko« na dnu) zdi se, da bomo morali vsi — tako v Italiji kot v Jugoslaviji — malo zategniti pas, če bomo hoteli korakati vstric s svetovnim gospodarskim tempom...

EGIDIJ VRŠAJ

ULSTER POSTAJA EVROPSKI ŠKANDAL

Evropska demokratična javnost vedno ostreje obsoja britansko nasilje nad Irco v Severni Irski. Mnogi listi pišejo, da je »Ulster evropski škandal«, saj drža Angleži tam pol milijona Ircev v istem položaju, v kakršnem so črnci v Združenih državah. Kljub prelivu krvi se Britanci ne zganejo, da bi priznali Irce več političnih pravic in gospodarsko ter socialno enakopravnost.

Angleži trdijo, naj Irco in zlasti IRA prenehajo s svojim oboroženim odporom in demonstracijami, potem se bodo pogajali za izboljšave. A praksa takih krivičnih režimov je dovolj znana. Kakor hitro bi se Irco pomirili, bi ostalo vse po starem in vlada bi samo z ostrejšimi ukrepi poskrbela, da se nemiri ne bi ponovili. Pričakovati je, da bodo nemiri v prihodnjih dneh še narastli. IRA grozi z vse ostrejšimi akcijami.

★

V Sloveniji se akutno postavlja vprašanje cest, ker je promet na sedanjih (neprimernih) vedno bolj zagaten in zahteva vedno več smrtnih žrtev. Vendar se cestno vprašanje skoro ne premakne naprej, ker ni denarja.

9 Tržaškega

ŠTUDIJSKI DNEVI V DRAGI

V nedeljo popoldne so se v Dragi pri Trstu zaključili »Študijski dnevi slovenskih izobražencev 1971«, ki jih vsako leto ob tem času prireja Društvo slovenskih izobražencev.

Seminar je odprl društveni predsednik prof. Jože Peterlin, ki je pozdravil vse navzoče in kratko spregovoril o pomenu letošnjega srečanja. Slovesnosti se je udeležil tudi predstavnik deželne vlade, odbornik Nereo Stopper, ki je med drugim čestital organizatorjem, poudaril pomen tega seminarja tudi za širši krog in si v tej zvezi dovolil predlagati, naj bi na podobna srečanja povabili tudi predstavnike italijanskega kulturnega življenja, da bi se tako bolje seznanili s problematiko slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, Avstriji, zdomstvu ter v matični Sloveniji.

Prvo predavanje je imel prof. Jože Velikonja z univerze v Seatlu (ZDA), ki je govoril o tako imenovani »zdomski Sloveniji«. V bistvu je predavatelj obrazložil svoja izkustva kot izseljeni slovenski izobraženec, pri čemer je orisal tudi usodo slovenskih izseljencev, ki niso izobraženci ter zato ne morejo tako razmišljujoče spremljati vsakdanje življenje na tujem.

Nato je deželni svetovalec dr. Drago Štoka govoril o »perspektivah slovenske narodnostne skupnosti v zamejstvu«. Po obeh predavanjih se je razvila precej živahna diskusija.

V nedeljo zjutraj je med mašo govoril profesor teološke fakultete v Ljubljani dr. Vilko Fajdiga. Sledilo je predavanje primarija psihiatrične bolnišnice v Begunjah na Gorenjskem dr. Jurija Zalokarja, v katerem je govoril o »psihologiji raznarodovanja in narodnega zatiranja«. Obširno in znanstveno utemeljeno predavanje je vzbudilo veliko pozornost poslušalcev, kar se je pokazalo tudi pri poznejši diskusiji, ki je bila na dokajšnji višini.

Po kratkem premoru je akademik dr. Gorazd Kušej, profesor pravne fakultete v Ljubljani, zelo jasno in zanimivo obrazložil bistvo najnovejših ustavnih sprememb v Jugoslaviji na področju njene družbeno-politične ureditve.

V popoldanskem predavanju je univerzitetni profesor dr. Vladimir Murko iz Ljubljane nadrobno razčlenil politično-ekonomski položaj Slovenije po novi ustavi. Študijski dnevi so se zaključili s predavanjem dr. Ludvika Vrtačiča iz Friburga v Švici. Naslov predavanja je bil »Kritične pripombe k ustavnim spremembam v Jugoslaviji«, vendar se

predavatelj po našem ni popolnoma držal gornjega naslova, se preveč zapletal v filozofsko in filološko spekulacijo, kar gotovo ni koristilo znanstvenemu in objektivnemu presojanju zapletene družbene in politične problematike v Jugoslaviji, ki jo nove ustavne spremembe skušajo bolj ustrezno pravno izoblikovati.

SPOMINSKE SVEČANOSTI

Odbor za postavitev spomenika padlim protifašističnim borcem iz devinsko-nabrežinske občine bo v nedeljo, 12. t. m., priredil krajše spominske svečanosti v štirih vaseh občine, ki so jih nacifasisti požgali in do tal porušili.

V teh vaseh bodo v nedeljo odkrili posebne spominske plošče, ki bodo za vedno opozarjale na omenjeno kruto in barbarsko dejanje. Prva slovesnost bo ob 9. uri v Medji vasi; naslednje pa bodo: ob 10. uri v Vižovljah, ob 11. uri v Cerovljah in ob 12. uri v Mavhinjah.

Program vseh svečanosti je: igranje nabrežinske godbe, odkritje plošče, spominska govora in nastop moškega pevskega zbora »Fantje izpod Grmade«.

Odbor, ki je že postavil lep spomenik na nabrežinskem trgu, bo z odkritjem teh plošč dosegel svoj namen in se zato razpustil.

Dobroba naših vasi se spreminja

Najnovejša doba je prinesla silovite spremembe v življenje naših vasi, ki so se začele zelo spreminjati tudi v svoji zunanji podobi. Materialno bogastvo ljudi postopno narašča in zato je naravno, da si hočejo svoja bivališča izboljšati in posodobiti, vendar prihaja pri tem sicer pozitivnem procesu do hudih napak. Ljudje premalo upoštevajo svoje značilnosti primorske vaške arhitekture in izvajajo včasih pravo nasilje nad svojimi hišami.

Pri vseh obnovitvenih delih je treba upoštevati, da pomenijo naše primorske vasi, zlasti na Krasu, skladno celoto, ki je nastala kot rezultat dolgotrajnega zgodovinskega razvoja, z mnogimi estetskimi in urbanističnimi vrednotami. V teh vaseh torej niso pomembne samo posamezne stavbe, marveč vas kot celoto, s svojo značilno ulično mrežo in značilnimi pogledi od daleč: zelo strnjene hiše s slikovitimi korcastimi strehami, nad katerimi prevladuje visok cerkveni stolp. Ulice (oziroma »gase«, kot jih imenujejo domačini) so zelo premišljeno razporejene, središče vsega vaškega življenja pa pomeni trg pred cerkvijo z javnim vodnjakom, ki ga že od daleč označuje cerkveni zvonik.

Moderno spomeniško varstvo zahteva, da moramo zlasti v karakterističnih naseljih ohraniti prvotni zunanji videz stavb in tako celega naselja, notranjost pa si ljudje lahko uredijo povsem svobodno v skladu s svojimi potrebami in željami. Pri tem niso izključene morebitne nove gradnje, ki pa se morajo organsko vključiti v obstoječo urbanistično celoto.

Če se človek malo sprehodi po nekaterih vaseh, bo opazil vse preveč primerov, kako se stare hiše ne smejo obnavljati. Ljudje se radi suženjsko zgledujejo po neokusnih tujih vzorih in včasih se zdi, kot da so popolnoma

brez čuta za skladnost in lepoto, ki je naši preprosti vaški arhitekturi prav gotovo ne manjka. Omenim naj samo nekaj najbolj kričečih stvari: motijo zlasti enolični »brizgani« ometi in neustrezne okenske odprtine s proslulimi »ruletami«. Doga se celo, da nekateri uničujejo lepe kamnite okvire oken in vrat ali pa jih za majhno ceno prodajajo raznim petičnežem.

Lep primer, kako se obnavlja stara primorska hiša, predstavlja »Kraška hiša« v Repentabru, ki jo je odkupila zadruga »Naš Kras« in namenila raznim kulturnim prireditvam. Mnogi so jo gotovo že videli in se na lastne oči prepričali, da se da z dobro voljo marsikaj napraviti.

O tem važnem vprašanju se sicer mnogo razpravlja, vendar v ozkih strokovnih krogih, ljudje pa delajo naprej po svoje. V sedanjem trenutku bi morali napraviti najprej tri stvari:

1. ustanoviti komisijo strokovnjakov (arhitektov, umetnostnih zgodovinarjev, etnologov, sociologov), po možnosti z obeh strani meje, ki bi na podlagi raziskav ovrednotila vasi na vsem Krasu in drugod na Primorskem ter začela pripravljati sanacijske načrte vsaj za najpomembnejša naselja;

2. organizirati skupino predavateljev, ki bi ljudi poučila, kako naj obnavljajo svoje hiše v skladu z zahtevami spomeniškega varstva in moderne stanovanjske kulture;

3. v to pobudo je potrebno čimbolj tvorno vključiti tudi tisk, radio in televizijo.

Skrajni čas je že, da stopimo v odločno akcijo, kajti razvoj gre dalje in lahko se zgodi, da čez 10–20 let ne bo več kaj reševati. Tako bomo izgubili pomemben del tiste kulturne dediščine, ki je slovenskemu narodu lastna in ga ločuje od njegovih sosedov.

M. V.

LETOŠNJI »KRAŠKI TEDEN«

V ponedeljek se je začel že tradicionalni »Kraški teden«, ki ga prireja zadruga »Naš Kras«. Krona tega tedna bo, kot običajno, slovesna poroka mladega para v repentaborski župnijski cerkvi, ki je obenem znano romarsko svetišče in hkrati pomemben kulturno-zgodovinski spomenik. Poročni obred in vsa ostala slovesnost bosta v nedeljo dopoldne in bosta potekala po starih kraških običajih.

Zadruga je letoš poskrbela, da bo »kraški teden« imel tudi znanstveno obeležje. V petek bo namreč simpozij, na katerem bodo priznani strokovnjaki iz Slovenije in Trsta razpravljali o temi: Kmetijstvo na Krasu; v soboto pa se bodo srečali občinski upravitelji s Krasa, iz Karnije in iz Piemonta ter obravnavali temo: Javne ustanove in zaščita človeškega in naravnega okolja.

Med tednom je v teku gastronomsko tekmovanje med raznimi repentaborskimi gostilnami; vsak večer pa so proste zabave.

DVE NOVI TENIŠKI IGRIŠČI

V soboto, 11. t. m., bodo od 16. uri odprli na Padričah dve novi teniški igrišči, ki ju je zgradilo Sportno združenje »Gaja« s Padrič.

KNJIŽICA SLOVENSKE LIRIKE V NEMŠKEM PREVODU

Avstrijska založba Otto Müller-Verlag je izdala knjižico prevodov iz slovenske lirike. Pesmi je izbral in knjigo uredil Paul Kruntorad. Knjižica je izšla v zbirki »Paperback«, obsega 108 strani in stane 65 šilingov.

SLOVENSKA SKUPNOST NA OBISKU PRI SZDL V SLOVENIJI

Na povabilo Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije bo delegacija Slovenske skupnosti iz Trsta v petek, 10. septembra 1971, na uradnem obisku v Ljubljani. Razpravljala bo o vprašanjih, ki zadevajo medsebojne odnose. Odposlanstvo Slovenske skupnosti bodo sestavljali predsednik sveta dr. Zorko Harej, politični tajnik dr. Drago Štoka ter člani izvršnega odbora: dr. Drago Legiša, dr. Maks Šah, dr. Rafko Dolhar in dr. Franc Mljač.

X. MEDNARODNO TEKMOVANJE PEVSKIH ZBOROV V GORICI

Od 2. do 5. septembra je bilo v Gorici v organizaciji zbora C. A. Seghizzi X. mednarodno tekmovanje pevskih zborov. Prijavljenih je bilo natančno 17 tujih in 17 italijanskih zborov. Od teh so v zadnjem trenutku odpadli 4 tuji in en italijanski zbor. Zanimanje za to tekmovanje je letos zajelo celo Španijo in Grčijo, navzoče so pa bile vse srednjeevropske in bližnje države (Zahodna Nemčija, Avstrija, Holandija, Poljska, Češkoslovaška, Madžarska, Jugoslavija in Bolgarija). Zbori so tekmovali v polifoniji in folklori. V obeh kategorijah so bili zbori po svoji sestavi ločeni v skupino moških, mešanih in ženskih zborov in so bile za vsako skupino določene posebne nagrade.

Kakor vedno, so tudi letos levji delež nagrad odnesli tuji zbori, prvi med njimi Bolgari, ki so si priborili kar štiri prva mesta. Edini zbor, ki je uspešno branil domače barve, je bil zbor iz Assisija, ki je upravičeno dobil štiri nagrade v raznih skupinah. Poleg teh so nagrade prejeli še poljski, češki, nemški in avstrijski zbori; od domačih pa so se med nagrajence uvrstili še zbor »Coradini« iz Arezza, tržaški »Illersberg« in »Grion« iz Tržiča. Edini jugoslovanski zbor »Moša Pijade« iz Zagreba ni dobil nobene nagrade. V povprečju so bili na najvišji ravni ženski zbori ter so moški in mešani zbori nekoliko zaostajali.

Letošnje tekmovanje Seghizzi je enakemu tekmovanju v Arezzu sledilo v razdalji enega tedna. Po zamisli se od onega v Arezzu v ničemer ne razlikuje, razen v tem, da so na goriškem tekmovanju obvezne pesmi vedno nove in še nikoli izvajane. Iz goriškega tekmovanja je tako nastala, posebno zaradi udeležbe številnih tujih zborov, nekaka paralelka Arezza, ki je letos, zaradi bližnjih datumov, postala kar podaljšek aretinskih tekmovanj. Vprašljivo je, ali je sploh pametno, da se v isti državi organizirata dve enaki in tako obširni pevski manifestaciji. In če je to, kakor vidimo, res mogoče, zakaj se to dejstvo ne izkoristi za gotovo diferen-

ciacijo ali specializacijo? Ta je možna v geografskem pogledu, v raznih glasbenih slogih (moderno, avantgardno, klasično, folklorno), v sestavi zborov itd.

Ena razlika med Arezzom in Gorico je sicer že tu. To je pogoj za novo napisane in na tekmovanju prvič izvajane obvezne skladbe. A prav ta posebnost ni do sedaj prinesla tekmovanju Seghizzi nobene moralne koristi. Prav nasprotno. Obvezne pesmi so bile res od vsega početka vedno na novo napisane, poznala se jim je pa naglica, površnost in prepogosta prava diletantska okornost. Razumljivo, da so bile tudi v umetniškem pogledu na zelo nizki ravni. Komisija, ki je leto za letom določala obvezne skladbe (najraje kar iz svoje srede!), je tako stalno dokazovala svojo ne ravno veliko umetniško občutljivost. Če bi naj že vztrajali na stališču (ki je samo na sebi dobro), da mora biti obvezna pesem obenem prazgodba, potem je nujno, da se s tekmovanjem poveže še natečaj za nove skladbe. Z običajnim pravilnikom o anonimnosti, žiriji in nagradah. Natečaj bi lahko bil mednarodni, lahko pa tudi le v državnem merilu. Sama Italija vsekar premore zadostno število odličnih skladateljev, ki bi lahko nudili za prazgodbo primerno število umetniško neoporečnih skladb.

Vsaj delno je za letošnje totalno odsotnost slovenskih zborov kriva prav neustrezna kvaliteta obveznih pesmi. Na nekatere zборе je verjetno vplival neprimeren datum, je pa izven dvoma, da se vsaj dva mešana zbora tekmovanja nista udeležila zaradi neustrezne obvezne pesmi. Isti razlog velja verjetno tudi za dva prijavljena zbora iz Slovenije, ki sta pa v zadnjem trenutku odpovedala svojo udeležbo. O možnem njunem stališču nam nekaj pove precej nebulozna notica v ljubljanskem »Delu«.

Trditvam o neustreznosti obveznih skladb bi se sicer dalo oporekati z dejstvom, da je bil prav letos zelo velik odziv prav pri inozemskih zborih. Tako zanimanje pa si lahko tolmačimo tudi z veliko

željo po udeležbi, ki je premagala celo odpor zaradi neustrezne obvezne skladbe. Ker je bila obvezna pesem »conditio sine qua non«, so zbori pač ugriznili tudi v kisló jabolko. Na ta način je goriška Umetniška komisija prisilila pevske ansamble, da naštudirajo in izvajajo nepomembne skladbe. Namesto kvalitete in novih prijemov je tako pospeševala podpoprečnost in neokusnost. Z ozirom na velik obseg, ki ga je zavzelo tekmovanje v Gorici, bi bil danes že čas, da se tudi umetniški del te prireditve postavi na raven, ki bo v čast in ponos goriškega mesta in dežele. U. V.

— o —

MLADI ŽRTVI

V soboto dopoldne se je vil od vhoda do groba na goriškem pokopališču eden najbolj žalostnih sprevodov na tem grobišču.

Pokopavali so žrtvi mrzle Soče, dva mladeniča: 12-letnega Roberta Remca, dijaka slovenske nižje gimnazije v Gorici, in njegovega prijatelja Roberta Cherestessa iz Amerike. Ta je prišel na obisk v Gorico. Isti dan, ko so ga mrzli valovi potegnili obenem z Robertom na dno, ga je prišla iskat mati iz Amerike, da poletita po vedrih počitnicah domov. Odpeljala ga je, a mrtvega.

Roberta je na zadnji poti spremlilo dosti sošolcev, ravnateljica z mnogimi profesorji ter venci. Katehet Jericijo mu je govoril v slovo, v sončnem dopoldnevu, ki pa je mladega fanta spremil v večni mrak. V sveži grob so med prgišči zemlje lile tudi gorke solze.

Naj oba prijatelja uživata radost onkraj tega življenja in valov!

OPOZORILO

Do 20. septembra je treba prijaviti vse dohodke, ki so podvrženi občinskemu davkom, zlasti družinskemu.

Kdor je že vpisan v davčni seznam, ni dolžan prijaviti dohodkov, razen v primeru sprememb. Nepravilne prijave so podvržene stroгим kaznim in še posebej globi od 10 do 50 tisoč lir.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

XLVIII.

Ko sem se vozil z vlakom proti švedski meji, najprej ob fjordu, nato pa skozi prijazno halmasto pokrajino, ki je postajala počasi vse bolj gorata in samotna, čeprav nikjer ne zadobi pravega visokogorskega značaja, sem spet opazil skozi okno velike krpe tistega bledečarjega cvetja, ki sem ga že omenil. Spet sem skušal zvedeti od potnikov v vagonu, kako se imenuje, a zaman. Neka mlada potnica mi je znala povedati samo »domače« ime zanj, kakor mu namreč pravijo v njihovem kraju, nekaj kot »Ne pozabi me!«, vsekakor z zvezi z ljubeznijo, ker je pri tem zardevala. »A to ni pravo ime«, je pristavila.

Očitno sem imel opraviti s samimi meščani, kajti kmetje bi mi bili nedvomno vedeli povedati, kako se imenuje.

Na zemljevidu se zdi ta del Norveške zelo ozek, toda v resnici je od Trondheima do švedske meje v zračni črti 120 km in poleg tega dela proga še velike vijuge okrog zalivov Trondheiskega fjorda, tako da traja vožnja precej dolgo. Šele pozno zvečer smo prispeli na švedsko obmejno postajo Storlien, vendar je bil kljub pozni uri še dan. Čez mejo sem se peljal skoro sam, ker so skoro vsi potniki izstopili na zadnjih norveških postajah. Zdi se,

da ni velikega prometa preko meje, čeprav ni nobenih formalnosti, saj ni med skandinavskimi državami nikakih carinskih pregledov in tudi ne kontrole potnih listov. Toda švedska stran meje je, kot sem potem med vožnjo ugotovil, zelo redko naseljena, skoraj prazna, le tu pa tam je opaziti kako kmetijo ali počitniško kočico, zato je razumljivo, da ne more biti posebnega prometa preko meje.

Na švedski strani je pokrajina še vedno valovita, holmasta, a na splošno vendar bolj položna kot na norveški strani. Peljali smo se mimo nešteti jezer, ob katerih ni bilo opaziti niti ene same hiše ali hotela. Pokrajina se je zdela nedotaknjena, le tu pa tam sem videl kak opečnato rdeč, rumen ali plav šotor blizu parkiranega avtomobila. Pozneje sem zvedel, da nedotaknjenost pokrajine ni slučajna, ampak da na švedskem zelo skrbno pazijo, da nihče ne gradi tam, kjer se mu ravno zljubi, kot se to na žalost dogaja na našem Tržaškem Krasu, pa tudi v Sloveniji in Italiji.

Ker se sploh ni znočilo — le za kako uro se je spustila na samotno pokrajino rahla sivina — nisem mogel zaspati in sem rajši gledal skozi okno. Vozili smo se skozi neskončne gozdove, v katerih pa bi težko našel res pravo drevo. Redko in nizko drevje še najbolj spominja na grmovje kraških gmajn. Tu pa tam se pokra-

jina vzpne v nizke vrhove; zavedel sem se, da se vozimo ob severnem robu neobljudenega sveta. Od tu proti severu se vleče ta pokrajina na stotine kilometrov daleč, preko severnega polarnega kroga, dokler ne postanejo drevesa vedno manjša in se začne končno še grmovje izgubljati v tundrah blizu Severnega ledenega morja.

Na dveh krajih sem opazil divje severne jelene, ki so se pasli ob robu gozda. Ko je vozil vlak mimo njih, so počasi izginili v nizkem gozdu. Površina jezer se je kovinsko svetila v »beli« noči.

Občutil sem domotožje po Norveški, ki sem jo pustil za seboj in najrajši bi bil izstopil in se vrnil z naslednjim vlakom proti Trondheimu, saj je bilo na Norveškem še toliko krajev in pokrajin, ki bi jih bil rad videl in še toliko ljudi, ki bi jih bil rad spoznal. V kratkem času mi je Norveška prirasla k srcu kot druga domovina, ker tako prijaznih in dobrih ljudi verjetno ne bom več srečal nikjer drugje. Tako v norveški pokrajini kot v ljudeh je nekaj, kar zlasti nas Slovence izredno privlači in se nam zdi domače, »naše«. Spomnil sem se, da sem neke bral nek odstavek Prežihovega Voranca, ki se je kot begunec mudil na Norveškem; v niem je izrazil isti občutek domotožja po Norveški, kot sem ga imel zdaj jaz. Zapisal je, da mu je bilo na Norveškem vse nekam domače in prijazno, kot da je doma. Verjetno je imel ta občutek že marsikak Slovenec, ki je obiskal Norveško, občutek, da mu je vse domače.

(dalje)

O slovenskem narodnostnem vprašanju danes

Zadnja, 6 in 7. številka revije »Teorija in praksa«, ki jo izdaja Fakulteta za sociologijo, politične vede in časnikarstvo v Ljubljani, prinaša na uvodnem mestu članek Ernesta Petriča »Slovensko narodnostno vprašanje danes«. V njem navaja zanimive misli. Naj navedemo nekaj najzanimivejših.

»V zadnjem obdobju so pogosto v žarišča pozornosti razmišljanja o prihodnosti Slovencev in Slovenije. V nekem smislu to na nov način vzpodbuja k razmišljanju o slovenskem narodnem vprašanju.«

»Eno izmed izhodišč, pomembnih in primernih za razmišljanje o slovenskem danes in jutri, je prav gotovo dejstvo, da slovensko narodno vprašanje danes ne obstoji v tem, kaj skušajo drugi storiti z nami in iz nas, in v naših obrambnih prizadevanjih za naš obstoj, neodvisnost, avtonomnost, zoper taka tuja hotenja. Slovensko narodno vprašanje je res predvsem v tem, kaj počenjamo in kaj želimo storiti sami s seboj, kako mi sami usmerjamo svojo usodo. Pomembno pri tem je vsekakor, bolj kot je morda videti, da praktično vendarle šele prihajamo v položaj, ko bomo dejansko sami odgovorni in ob enem takorekoč v vseh pogledih, tudi v organizacijsko političnem, zavezani in poklicani, da si iščemo konkretne rešitve za pereče probleme, ki jih postavlja čas in razvoj pred nas. Slovenska državnost v praktično političnem in organizacijsko upravnem pomenu šele stopa v življenje. Slovenci se, če se smem tako izraziti, praktično šele učimo biti država.«

»Bojim se, da se bomo kaj hitro zapletli v izjemnih težavah, če bomo našo državnost snovali na daljši rok, ne da bi upoštevali zahteve, ki jih nalaga vsemu svetu razvoj moderne znanosti in tehnologije.«

»Prav gotovo je delno posledica dosedanje organizacije jugoslovanske federacije, da nismo intenzivneje razmišljali in snovali svojih načrtov ob omenjenih dilemah. Tako bi lahko celo rekli, da smo po eni strani tudi Slovenci mnogo razmišljali in tudi izjemno veliko prispevali k splošnim vprašanjem človeške družbe, njene splošne in politične organizacije... Relativno malo pa smo razmišljali o konkretnih problemih in izzivih, ki jih pred Slovence,

pred nas kot samo 2-milijonsko nacijo, postavlja razvoj modernega sveta... Funkcije naroda v pojmovanju sveta pred 50 leti res ne morejo biti izhodišče za slovenski narod danes in jutri. Zdi se mi pa vendarle, da je edino, kar nam ostane, edino, kar nas ne navaja k resignaciji ali v skrajni posledici na pozicije Vraza ali Dežmana, to, da kot aksiomatično dejstvo, podmeno in izhodišče jemljemo pri naših snovanjih slovenski narod in njegovo državnost. Seveda oboje pojmovano moderno in našim specifičnim razmeram prilagojeno...«

»In res je tudi, da je, čeprav smo postali sami sebi oblast, pa vendarle komaj desetletje od tega, ko so okoli nas še strašile ideje o stapljanju jezikov v nekaj jugoslovanski jezik, celo ideje o mešanih zakonih kot poti k etničnemu jugoslovanstvu. Da, takorekoč še včeraj smo se srečevali z idejami o nastajanju jugoslovanske nacije in nacionalnem jugoslovanstvu. Zato težnje po zagotovljeni avtonomnosti in izgrajeni lastni državnosti nikakor ne bi preveč zlahka označeval za anahronistične, tudi ne bi mogel sprejeti stališča, da so te težnje v protislovju z zahtevami modernega časa.«

»V doživeti slovenski samobitnosti, kot še vedno in še dolgo močnem integrativnem in stimulativnem faktorju, ne vidim nečesa, kar bi bilo samo po sebi v protislovju z zahtevami modernega funkcionalizma. Protislovnosti so v obstoju našega tradicionalizma, v naši neosveščenosti glede tega, kaj zahteva od nas današnji in jutrišnji čas, v naši nezmožnosti, da bi se soočili s perečimi konkretnimi problemi naše prihodnosti. Problem torej ni v opredelitvi med narodnim in funkcionalnim. Problem, ki je pred nami, je v vprašanju, kakšni naj bosta racionalnost in funkcionalnost, da bosta najbolje ustrezali konkretnim potrebam slovenskega naroda.«

»Vztrajati moramo v odprtosti, dejal bi, izboriti si moramo vsestransko odprtost...«

»Danes živimo sredi nekakšne slovenske renesanse, renesanse naših hotenj, nastaja občutek naše moči in samozavesti, živimo v času, ko postajamo nosilci tudi vseh praktičnih vidikov svoje usode.«

»Prav to pa, da ravno v zadnjem času intenzivno usmerjamo naš pogled v prihodnost, nas more vsekakor navdajati z optimizmom. Pri tem ne »narodna« nostalgija ne totalno anacionalni funkcionalizem nista izhod. Izhod ni v odpovedi narodnemu zaradi funkcionalnosti in racionalnosti, a tudi ne v odpovedi racionalnosti in funkcionalizmu zaradi narodnega. Izhod je v taki racionalnosti in taki funkcionalnosti, ki izhajata in temeljita na dejstvih in razmerah, v katerih obstaja in živi z vsemi svojimi posebnostmi slovenski narod. Izhod ni v pozi, ki jo je včasih čutili zlasti pri delu najmlajše generacije, ki jo označuje posnemanje tujih ekstravaganc in tudi tujih političnih stališč, nastalih v tujih okoljih in v relativno ekskluzivnih skupinah. S tem se ti mladi postavljajo v položaj, ko objektivno ne morejo biti resen dejavnik pri snovanju in oblikovanju našega prihodnjega razvoja.«

»Včasih se postavlja tudi dilema med narodnim in kozmopolitskim. Zdi se mi, da ta dilema, kakor hitro se pojavi, kaže na neustreznost nekega konkretno obstoječega stanja. Možno je res povampirjenje nacionalnega in pogosto tudi od tega pride. Vendar je ravno tako možno povampirjenje, zloraba kozmopolitizma. Objektivno pa v današnjih konkretnih razmerah v Jugoslaviji in Sloveniji poudarjeno konzmozopolitsko stališče kot antipod narodnemu, slovenskemu ni daleč od podpore še živim centralističnim in unitarističnim težnjam. Ne gre torej za preprosto dilemo med narodnim in kozmopolitskim. Gre za vprašanje, za kakšno nacionalno, za kakšno mero sinteze teženj po slovenski samobitnosti in hotenju odprtosti, povezanosti s svetom nam gre.

»Pomembna intelektualna rezerva, ki pa je danes skorajda v celoti zanemarjena in ki jo bomo morali in jo moramo izkoristiti, so naši ljudje v tujini, zlasti strokovnjaki. Njihovo znanje in spoznanja, njihove izkušnje, pa tudi njihovo konkretno pomoč pri dejanjih in nalogah bomo morali organizirano uporabiti.

Zaradi pomanjkanja prostora bomo zaključek sestavka »Velikašni marijanski kongres« objavili v prihodnji številki.

F.J. * 89 S M R T

V POMLADI

Sprehajal se je pred hišo sem in tja in razmišljal o njej. Kaj si misli o tistem objemu oni večer? Ni si še upal omeniti tistega in tudi ona še ni spomnila na tisto.

Vrnila se je iz hiše hitreje, kot je pričakoval.

»No, pa ni tako dolgo trajalo.«

»Ravno ni bilo nobene druge tam in razen tega že ima nekaj mojih mer.«

»Rad bi jih vedel,« je rekel rahlo izzivalno.

»Oh, saj jih niti sama ne vem na pamet. Moral boš vprašati šiviljo.« V njenem glasu je bil spet poreden ton, a tokrat bolj topel in prisrčen.

»Rajši bi jih sam ugotovil.«

»Oho! Čutil je, da ga je pogledala.

»Kam greva?« je vprašal, da bi menjal pogovor, ker mu je postalo nerodno.

»Kamor hočeš.«

»Imaš čas?«

»Imam. Doma me ne bo nobeden pogrešal. Oče je zatopljen v neke svoje spise in ob takih prilož-

nostih je najrajši, da ga pustimo pri miru. Mama je odšla na obisk k neki prijateljici in je gotovo ne bo do večera. Vedno si imata strašno veliko povedati. Sestra pa niti ne vem, kje je. Doma je samo služkinja.«

»Potem pa greva na Rožnik. Tam je zdaj, ko vse cvete, najlepše. Si za to?«

»Sem,« je rekla veselo.

Zdelo se mu je, da je ni videl še nikoli tako vesele in poredno razpoložene. Hodila sta na Rožnik po daljši in bolj ovinkasti stezi, ki mu je bila že od nekdaj ljubša, ker je bila najbolj samotna. Nad njima so se pnele mogočne krošnje bukev, skozi katere so komaj prodrle zlate strelce sončnih žarkov. Mesto spodaj se je kopalo v soncu in njegov šum je bilo slišati od daleč kot zamolklo bučanje v panju.

Med hojo sta se včasih zadela z boki, a se ni nikoli odmaknila, kakor da tega sploh ne opazi ali kakor da je to najbolj naravna stvar na svetu. Njega

pa je vsakokrat spreletelo nekaj blaženega. Njegovo telo in duša sta hrepenela po sladkosti teh dotikov, vendar si jih ni upal nalašč izzivati. Toda že sam dotik njene obleke mu je povzročal prijeten srh po vsem telesu.

Tudi na vrhu ni bilo skoro nikogar. Le star slikar s kozjo brado je slikal razgled, vendar nista šla blizu, da bi ga ne motila, in po pobočju se je podilo nekaj otrok, staršev pa ni bilo videti. Morda so sedeli spodaj v gostilni.

Nekaj časa sta uživala razgled na mračni Krim in na neskončne gozdove vsenaokrog, nato sta šla okrog cerkve.

»Podpišiva se še midva!« je rekla razposajeno, ko je videla na cerkvenem zidu nešteto svinčnikom napisanih ali vpraskanih imen in src. »Bogve kako daleč nazaj segajo ta imena.«

»Gotovo bi našel tudi zelo stara, kdor bi si vzel čas in trud za iskanje.«

Iskal je po žepih, da bi našel konček svinčnika ali kak koničast predmet, vendar ni našel nič razen ključa. Tedaj je ona pogledala v torbico, a tudi ni našla nič primerne.

»Kot nalašč,« je rekla.

(dalje)

Godobno kmetijstvo

Smotrno krmljenje goveda lahko omili posledice suše

Smotrno krmljenje je le eno izmed sredstev, ki lahko omili posledice suše. In tega ni treba posebej dokazovati, ker je krmljenje star in še vedno pereč problem. Pravilno krmljenje nam ne omogoča samo, da nudimo govedu kakovostno in v hranilih uravnovešeno krmo, ampak tudi da znižamo stroške za krmljenje in povečamo mlečnost krav. Živinorejci prevečkrat gledajo na izdatke za močno krmila in ne vidijo prednosti, ki jih nudijo. Preden se bo kdo odločil za skrčenje goveda v hlevu, naj natančno oceni količino sena, ki jo še ima v seniku in napravi nekoliko računov. Skrčenje goveda naj bo res zadnji korak, posebno še, če bi javna pomoč živinorejcem (najbolje v obliki močnih krmil) ne prišla takoj t.j. preden se bodo zaloge sena preveč skrčile (v prvih mesecih prihodnjega leta).

Osnove smotrnega krmljenja

Bistvenega pomena za smotrno krmljenje so beljakovine in pravilno odmerjeni obroki. Vedeti je namreč treba, da mora krma zadostiti ne samo vzdrževanju, temveč mora tudi omogočiti kravi, da sploh da svojim mlečnim sposobnostim ustrezne količine mleka. Krma mora torej zadostiti vzdrževalnim kot tudi produktivnim potrebam. Dobro je vedeti, da je za samo vzdrževanje 100 kg žive teže potrebno pokladati 0,7-0,8 krmne enote s 50-60 gr. beljakovin, oziroma je treba dati ustrezno količino dobrega sena — 1.750 kg na stot žive teže in da je treba za 1 l mleka kot produktivno krmo dati 0,35 krmne enote (50-60 gr. beljakovin) oziroma 0,830 kg dobrega sena (s 40 gr. beljakovin). Pri tem mora dnevni krmni obrok vsebovati 2,5-3 kg suhe snovi na 100 kg žive teže (ta delež se zmanjša v zadnjih mesecih brejosti). Pri krmljenju je seveda upoštevati še druge potrebe goveda (brejst goveda). Delež produktivne krme znaša lahko tudi eno tretjino ali še več celotnega obroka. Tisti, ki so vajeni krmili svoje krave samo s senom in ki zelo redko ali v zelo majhni meri segajo po drugačnih krmilih, morajo vedeti, da se ob določenih stopnjah mlečnosti pomanjkanje beljakovin in rudninskih snovi kaže v splošni oslabelosti goveda.

Dnevni obrok za 500 kg težko kravo mlekarico

Prej napisano bomo sedaj izrazili kot dnevni obrok za kravo mlekarico s 500 kg. teže, všteti potrebe po vzdrževalni kot tudi produktivni krmi. Če znaša mlečnost 5 l mleka na dan, potem moramo kravi dati 5,7 krmnih enot (kar odgovarja 600 gr. beljakovin) oziroma 12 kg dobrega sena (t.j. 650 gr. beljakovin). Ob 10 l dnevni mlečnosti moramo dati 7,4 krmnih enot (900 gr. beljakovin) oziroma 15,5 kg dobrega sena (850 gr. beljakovin). Če znaša mlečnost 15 l mleka na dan, tedaj dajemo 9,1 krmnih enot (1200 gr. beljakovin) oziroma 1 kg dobrega sena (1050 gr. beljakovin). Kravi z mlečnostjo 20 l na dan bomo dali 10,8 krmnih enot (1500 gr. beljakovin) oziroma 2 kg dobrega sena (1250 gr. beljakovin) pri 25 literski dnevni mlečnosti pa 13,5 krmnih enot (1800 gramov belja). Če mlečnost ne presega 12-14 l na dan, potem navadno zadostuje tudi krmljenje z dobrim senom. Ko pa je mlečnost večja, moramo brezpogojno seči po močnih krmilih. Krava

namreč ne more použiti več kot 18-20 kg sena na dan, saj bi sicer porabila preveč energij za prebavo. Kje pa je krava, ki ob 35 l dnevne mlečnosti lahko predelala 34 kg sena ali odgovarjajočo količino 130 kg trave? In tudi če bi zmogla to, bi ji še vedno primanjkovalo 550 gr. beljakovinske snovi, da ne govorimo o rudninskih soleh in vitaminih.

Kot najpreprostejša sredstva za vsaj delno omiljenje posledic suše svetujemo živinorejcem naslednje:

1. Natančno naj ocenijo količino sena, ki ga imajo v zalogi!

2. Naj ne kupujejo sena!

Kg močnega krmila odgovarja eni krmni enoti, slednja pa 2,5 kg dobrega sena. Preprost račun nam pokaže prednost dobrega močnega krmila kot nadomestilo za pomanjkanje sena.

Seno 2,5 kg x L. 240 = L. 100.

Močno krmilo 1 kg x L. 70 = L. 70.

Prihranek znaša torej 30 lir za krmno enoto. Če živinorejec zamenja 5 kg sena z 2 kg močnega krmila, bo dnevno prihranil 60 lir na govedo. Če je v hlevu npr. 5 glav živine,

bo prihranil na mesec 9.000 lir (L. 60 x 5 x 30 dni).

3. Smotrno uporabiti ostalo krmo.

Ni dovolj primanjkujoče seno nadomestiti s poljubno krmo, ki smo jo uspeli kje stakniti ali kupiti relativno poceni npr. koruzo, ječmen, oves itd. Taki krmi še vedno primanjkuje rudninskih soli in vitaminov kot tudi beljakovin. Za uravnovešeno krmljenje moramo brezpogojno uporabljati močna krmila, zlasti če hočemo posledice suše omiliti in si prihraniti še dodatne izdatke z nakupom sena ali podobne krme.

NOVA ŠPORTNA ODDAJA RADIA TRST A

Radijska postaja Trst »A« bo z nedeljo 12. septembra uvedla novo časnikarsko oddajo »Šport in glasba«, ki bo na sporedu od 17.30 do 18.30. S to novo oddajo bo časnikarski oddelček tržaškega radia posredoval poslušavcem in zlasti ljubiteljem športa takojšnje izide mednarodnih in domačih tekem, kroniko, komentarje, intervjuje in razne zanimivosti nedeljskih športnih dogodkov, predvsem na naših igriščih. Oddaja »Šport in glasba«, naj bi torej postala živ spremljevalec športnega življenja doma in po svetu.

Oddajo urejuje Saša Rudolf s sodelovanjem Sergija Pahorja in Sergija Kocjančiča. Pri urejanju bodo pomagali še Lojze Abram, Branko Lakovič, Gianni Furlanič in Joži Peterlin.

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

Ženski odbojarski turnir za Trofejo bazoviških žrtev

V četrtek, petek in soboto so se v Bazovici naša ženska odbojarska moštva bila za osvojitev »Trofeje bazoviških žrtev«. Turnir je že drugič uspešno organiziralo športno društvo Zarja, udeležile pa so se ga ekipe Bora, Brega, Sokola, Gaje, Primorca in seveda domače Zarje. Tekme, razen redkih izjem, niso bile na zadovoljivi tehnični ravni, kar pa je razumljivo, če pomislimo, da so dekleta šele sedaj začela s pripravi na prihodnja prvenstva. Organizator je nastopajoče razdelil v dve skupini. Prvi šesterki vsake skupine sta se pomerili za končno zmago, medtem ko sta se drugi bili za tretje mesto. Vsekakor je to nekoliko nenavadno, ker po našem ne daje prave slike resnične zmogljivosti posameznih ekip, čeprav ni razporeditev bistveno vplivala na vrstni red.

Prvi večer so se srečale šesterke Brega, Zarje in Gaje. Izkušene Dolinčanke so brez težav osvojile obe tekmi s čistim 2:0, prav tako Zarja, potem ko je izgubila z Bregom ter premagala Gajo, ki je v tekmi osvojila le devet točk. Breg je tako že prvi večer postavil resno hipoteko nad osvojitvijo trofeje.

V petek so se srečali Sokol, Bor in Primorec. Prva je bila na sporedu tekma med Bregom in Sokolom. Prvi set so z lahkoto osvojile Tržačanke, saj se Kraševke niso niti še dobro znašle, ko se je set že zaključil. Podobno, a nasprotno sliko smo imeli v drugem nizu, ko je Sokol s približno isto lahkoto premagal Bor. Tretji in odločilni del je bil do zamenjave igrišča precej uravnovešen in videli smo občasno lepe akcije. Ob koncu pa je Sokolicam zmanjkalo moči in Bor je v silovitem finišu osvojil tekmo. V naslednjih dveh srečanjih se je Primorec srečal še z obema drugoligašema in ponovno dokazal, da vse svoje tehnične pomanjkljivosti izredno dobro nadomešča s požrtvovalnostjo. Večkrat so Trebenke spravljale v težave boljše nasprotnice, ob koncu pa so le morale obakrat kloniti z 2:0, čeprav bi si brez dvoma zaslužile vsaj osvojitve seta.

V soboto sta se za tretje mesto najprej srečali Zarja in Sokol; gledalci so tako imeli priložnost še enkrat prisostvovati napetemu, že tradicionalnemu derbiju. Tokrat se je sreča nasmehnila Sokolu, če-

prav so se nasprotnice povsem enakovredno borile in so v četrtem nizu, pri stanju 2:1 za Sokol, vodile celo s 13:6, nakar pa so psihično popustile in dovolile da so Nabrežinke osvojile niz in tekmo.

V finalni tekmi za prvo mesto sta se srečali Bor in Breg. Bolj izkušene Dolinčanke so že v začetku pokazale trdno voljo, da osvojijo prestižno trofejo, mlajše Tržačanke pa so se jim ves čas krepko upirale. To je bila brez dvoma najkvalitetnejša tekma celotnega turnirja in občasno povsem vredna B lige. Borovke so po navadi v začetku vodile, proti koncu pa so popustile in izkušene Dolinčank je opravila ostalo. Izid 3:0 ni po našem mnenju pravičen, saj ne kaže pravega odpora, ki so ga Borovke nudile; zaslužile bi si vsaj osvojitev niza! Ob koncu je predsednik Zarje dr. Kralj nagradil vse sodelujoče ekipe in prav je, da posebej omenimo posebno nagrado, ki jo je najbolj zaslužen osvojil Primorec, kot najboljevoitejšo moštvo.

XII. Športne igre

Zveza slovenskih športnih društev je sklenila, da se tudi letos organizirajo športne igre. Organizacija posameznih disciplin bo prepuščena posameznim društvom, kot je bilo to preizkušeno že pred dvema letoma. Odbor ZSSD bo skrbel le za vpisovanje ter za koordinacijo posameznih nastopov in zato je dal na razpolago tudi svojega človeka, v prostorih SKGZ v ulici Geppa v Trstu.

Zdi se nam popolnoma pravilno, da je ZSSD, čeprav nekoliko pozno, sklenila nadaljevati s temi že tradicionalnimi domačimi »Olimpiadami«. Dobro se zavedamo vseh težav, ki so s tem v zvezi, kot tudi kritičnega položaja v Zvezi sami, po raznih bolj ali manj jasnih »odstopih«. Prepričani smo, da ne bi smel nihče, ki čuti s slovenskim zamejskim športom, puščati Zveze na cedilu v tako kritičnem trenutku, ko si društva še medsebojno razčiščujejo pojme. Na drugi strani pa je vsakršen posredni ali neposredni pritisk od zunaj na odločitve športnikov neproduktiven in upali bi si trditi, celo škodljiv. Te kritične pripombe naj bodo le v pretes vsem, katerim je zamejski šport, ki združuje skoro vso zavedno mladino, res pri srcu.

ketna

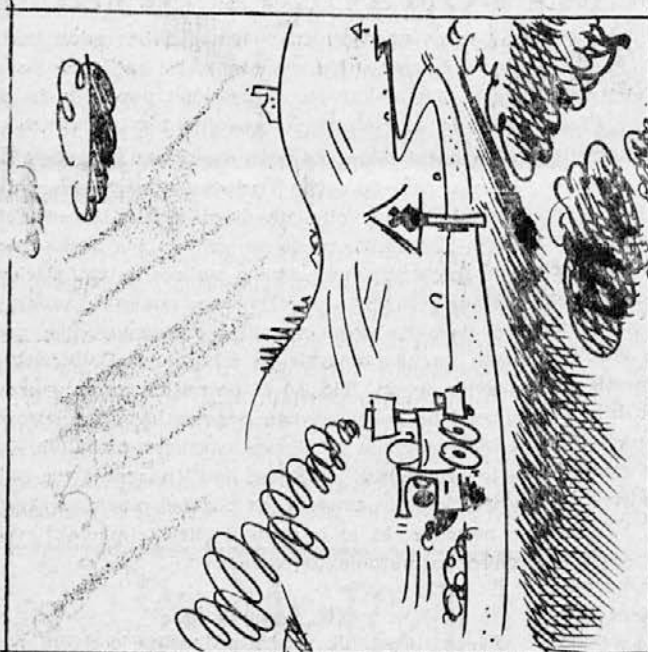
S POLNO PARO na morje

Piše B.T. riše M.B.



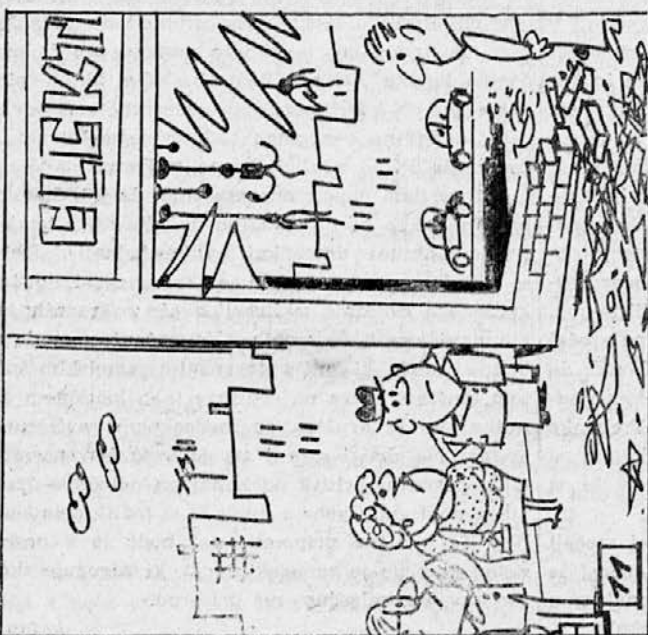
Nato sta zavila k »Kurivu« in se oslrbela s sočnim velenjskim. Pred njima je bila dolga pot. Ker pa je zakrutil tudi žetodec, sta postala pozorna na veliko poslikano tablo ob cesti. Na njej je pisalo: Sto metrov od tod — gostilna »Pri treh maliganih«.

Piščanec in steklenica vina na sliki sta zgovorno podkrepila obetajoč napis.



»Komu pravzaprav koristiva, če greva zdajle v zapor?« sta se spraševala, ko sta jo našla po stranski cesti iz mesta. »Ali ni pametneje, da si privoščiva še sončnih počitnic, potem pa, ko bo spet šola, lepo na milico in v temno ječo? Kdo bi si mogel omisliti bolj opravičen izostanek od pouka?«

S takim sklepom sta potolažila svojo pekočo vest.



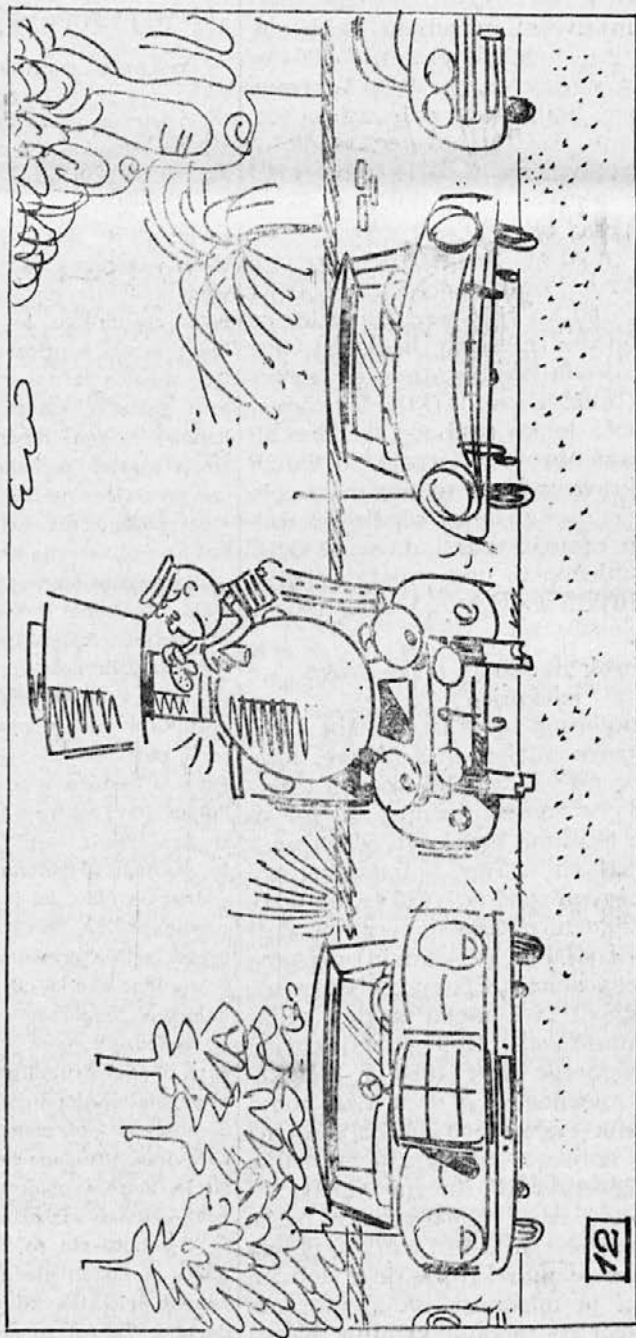
11. Mimoidoci so si vsak po svoje razlagali grozni karambol. Eni so rekli: Lei, spet delajo arkade! Drugi so menili: Lepa reč! Lani je bila trgovina nova, letos jo pa že preurejajo! Tretji pa so sodili, da ni prav nič škoda zdrobljene robe...

No, povzročitelja sta medtem — kar ni lepo — strahopetno pobegnila s kraja nesreče!



Nato si je Blaž z zadoščenjem umil roke pri pipici pod kotlom. Povejte mi vendar, kateri avto na svetu pa še premore pipo s toplo in mrzlo vodo?

Juho, zemljo in malinovec, ki ga jima je prinesla Tončka, sta zares zaužijala! Najedla sta se tip-top, plačala in še hipec posedela ob senčni mizi.



No, Blaž se ni zmedel pred vprašujočimi pogledi imenitnih gostov. Prijel je cunj in kanil nanjo čisto. Splezal je k dimniku in začel obdelovati medenast obroč na njem, vse dokler ni zasijal bolj kot ves krom na vrtu. Tako se je svetil nekoč, ko ga je čistil še rajni strojevodja Feliks.

12. »Pri treh maliganih« je bilo veselo. Na senčnem vrtu so stale številne mize s številnimi imenitnimi gosti. Ob plotu so parkirale najimenitnejše limuzine.

Malce nerodno je bilo, k tem skladvonicam bleščečega kroma postaviti smrdljivo in črno, sto let staro lokomotivo!